

25. oktober 2022

Høring i familie- og kulturkomiteen om statsbudsjett 2023

Mediebedriftenes Landsforening (MBL) skal bidra til å styrke og verne ytringsfriheten, pressefriheten og informasjonsfriheten, som grunnleggende verdier i et demokratisk og åpent samfunn. MBL skal styrke og verne de publisistiske verdier som representeres av redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

MBL skal bidra til at et mangfold av økonomisk sunne medier kan fungere som det åpne samfunns arena for fri informasjon, samfunnskritikk og debatt.

MBL representerer 325 medlemsbedrifter med ca. 10.000 ansatte: 210 mediehus, herunder 190 aviser hvorav 150 er lokalaviser. Andre mediehus er kommersiell allmennkringkasting, magasiner og lokal-tv. MBL representerer også virksomheter tilknyttet mediehusene, bl.a. avistrykkerier og distribusjonsselskaper.

Om medienes samfunnsrolle, medieutviklingen og rammebetingelser

Mediemangfold og en sterk offentlighet i hele Norge er forutsetninger for et levende demokrati. Redaktørstyrte journalistiske medier spiller en unik rolle i folks liv, og i demokratiet. Under pandemien ble det særlig tydelig hvor viktig redaktørstyrte medier er for å gi informasjon, innsikt og oversikt. Norge er i den heldige situasjon at vi har et stort mediemangfold med blant annet rundt 190 lokalaviser og en rekke solide regionale og nasjonale medier. Dette er viktig for den offentlige samtalen, deltakelse i demokratiet og tilliten i samfunnet vårt.

En viktig grunn til dette er en aktiv, bred politisk vilje til å lage forutsigbare og fremtidsrettede rammer, i tråd med statens ansvar for å «legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale» (Grunnloven § 100). Det viktigste nyere eksemplet på slik politisk vilje er vedtaket om momsfristak for elektroniske nyheter fra mars 2016. Et samlet Storting sørget for at fritaket som aviser i Norge alltid har hatt, ble gjort teknologinøytralt. Det gjorde Norge til det første land i Europa med momsfristak som sikret likebehandling av nyheter på papir og i elektronisk form. Fritaket for nyhetsinnhold som er en forutsetning for et velfungerende demokrati ble med dette igjen knyttet til innholdet selv og ikke distribusjonsplattform. Dermed ble det lagt reelt til rette for at mediene kunne satse for fullt på digitalisering og opprettholde et fortsatt sterkt mediemangfold.

Dette er en viktig grunn til at mediene i Norge er blant de fremste i verden på digitalisering. Avisene har mer enn 1,4 millioner rene digitale abonnemeter. Flere nye, store og små nettaviser er lansert. Det jobbes svært godt med digitalisering, men det er også slik at de store avisene er kommet lengst. Mange lokalaviser er mer papiravhengige. Avisene er plattform-agnostiske, de leverer innhold på alle de plattformene brukerne ønsker, inkludert papir.

Men det er store utfordringer fremover. Kostnadene øker, og inntektene er under press. Tradisjonell distribusjon er fremdeles en svært viktig del av forretningsmodellen og gir store inntekter, men er sårbar og stadig dyrere. Papiroplagene synker med rundt 10% årlig og prisen på avisepapir er mer enn doblet siden 2020. I høst har det vært stagnasjon i opplagsutviklingen og nedgang i de samlede annonseinntektene for avisene.

Vaner og forventninger endres stadig raskere, med økende generasjonsforskjeller, hvor yngre generelt foretrekker lyd og levende bilder, mens eldre generelt foretrekker tekst og stillbilder. For å kunne lage tilbud til alle grupper er det nødvendig at mediene har gode, forutsigbare og fremtidsrettede rammer.

Det er ingen garanti for at norske medier klarer å bevare sin samfunnsrolle og evne til å finansiere journalistikken. Tvert imot. Denne rollen er under stort og økende press i møte med den raskt

økende globale konkurransen. Globale teknologigiganter – som ikke er underlagt redaktøransvar og som ikke leverer journalistisk innhold – vinner stadig mer av folks tid og dermed også annonseinntekter. Mens avisene har digitale annonseinntekter på 2,7 mrd. er tek-gigantene beregnet å passere 10 mrd. i år.

Mediestøtte er ikke næringsstøtte, men demokratistøtte, med ytringsfriheten og dens begrunnelser som fundament: sannhetssøken, den frie meningsdannelse og demokratifunksjonen. Et mangfold av økonomisk sunne medier er en forutsetning for en god samfunnsutvikling. Mediepolitikken må derfor være offensiv, og virkemidlene må sees i sammenheng og gi utviklingsmuligheter.

Forslag om å fjerne mva-fritak for elektroniske nyhetstjenester

MBL anerkjenner utfordringen knyttet til TV-distributørens bruk av momsfrirket for elektroniske nyhetstjenester (mval § 6-2). Disse utilsiktede konsekvensene må løses, samtidig som fritaket for elektroniske nyhetstjenester beholdes. Slik vil også provenytapet bli vesentlig lavere.

Vi kan ikke drive fremtidsrettet digital nyhetsformidling ved kun å produsere tekst og stillbilder (mval § 6-1). Forslaget om å skille mellom “tekst og stillbilde” – med fritak – og “lyd og levende bilder” – uten fritak – vil svekke mediernes innovasjonskraft. Vår mulighet til å være relevante for yngre, og etter hvert alle, mediebrukere svekkes tilsvarende. Hensikten har neppe vært å begrense mediernes innovasjonsmulighet, men det blir konsekvensen.

Stortinget må sikre at fritaket for elektroniske nyhetstjenester beholdes, og bidra til at de utilsiktede konsekvensene knyttet til TV-distributørens salg av TV-kanalpakker løses gjennom justeringer, avgrensninger eller endret praktisering av fritaket.

Fireårige styringssignaler

Det er positivt og historisk at departementet i år legger frem fireårige mediepolitiske styringssignaler. Dessverre er det få ambisjoner i signalene. De er mest av alt en videreføring av status quo. Det eneste reelle forslaget er justering for pris- og lønnsvekst i perioden. Gjennom å ikke tilføre friske midler utfordres forutsigbarheten, gjennom at det blir usikkerhet for den enkelte mottaker. Plattformnøytraliteten utfordres gjennom forslaget om å avvikle momsfrirket for elektroniske nyhetstjenester, se under.

Vi anerkjenner at 2023 er et særlig krevende budsjettår. Men fremover etterlyser vi tydelige ambisjoner og praktisk politikk for å styrke og videreutvikle mediemangfoldet.

Kulturminister Anette Trettebergstuen uttalte at de foreslåtte fireårige styringssignalene definerer et gulv, ikke et tak. Det er positivt. Når vi vet hvor viktig mediernes rolle er for demokratiet er det nødvendig med mediepolitiske vyer, slik at vi unngår utviklingen vi ser i en rekke land hvor mediene svekkes. Her minner vi også om Hurdalsplattformen, hvor regjeringen sier at den skal «*Auke innovasjons- og pressestøtta på ein måte som sikrar god utvikling i lokalmedia, utan at det går ut over dei større riks- og regionmedia.*»

Konkret om fireårige styringssignaler

- 1. Fireårige styringssignaler for kap. 335 Medieformål:** Justering for pris- og lønnsvekst i perioden er det eneste konkrete forslaget. Utviklingen de seneste årene viser at det i løpet av kort tid kan bli behov for tiltak. Derfor foreslår vi utredning av en beredskapskasse, et sett virkemidler som ved behov kan iverksettes i løpet av kort tid for å sikre mediemangfoldet.
- 2. Allmennkringkasting:** Det må være en god balanse mellom NRK og private redaktørstyrte journalistiske medier for å ivareta innholdsmangfoldet og mediemangfoldet. NRK må ha et svært

bevisst forhold til hvilke konkurransemessige effekter virksomheten har i det private mediemarkedet. Statlig medievirksomhet må ikke svekke eller utkonkurrere private redaktørstyrte medier. Vi foreslo tatt inn i vedtektene en ny bestemmelse som gjør det til en plikt for NRK å vurdere de konkurransemessige virkningene av sitt tilbud, ikke bare ved etablering av nye tjenester, men også for NRK.no og innenfor kjernevirksomheten. Det er ikke foreslått av departementet.

Det er viktig med konkurranse i allmennkringkastermarkedet, men med en sunn balanse mot øvrige private digitale nyhetsformidlere.

Konkret om Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett for 2023:

1. **Produksjonstilskudd og innovasjonstilskudd:** Det ville vært forståelig om det for 2023 kun ble pris- og lønnsjustering, men forslaget slik det foreligger innebærer i realiteten en nedgang i produksjonstilskudd og innovasjonstilskudd for de som omfattes fordi det kommer flere medier inn i ordningene. Denne nedgangen er svært bekymringsfull. Ordningene må tilføres friske midler når de utvides til å omfatte flere eller når flere kommer inn organisk.
2. **Overgangsordninger:** Endringene i mediestøtten som følge av forskriftsendring krever gode overgangsordninger, slik at de mediehusene som mister penger får reell mulighet til omstilling.
3. **Rettighetsordning:** MBL mener at produksjonstilskuddet bør bli en rettighetsordning. Det vil komme både flere lokalmedier og flere nr. 2-medier inn i ordningen fremover. Det vil derfor være en betydelig grad av usikkerhet knyttet til støtten. For å sikre reell forutsigbarhet i ordningen bør det derfor utredes en rettighetsordning med fast beløp per beregningsenhet.
4. **Kompetanse:** Rett kompetanse er nødvendig for å møte utviklingen og lykkes med å videreutvikle mediene. Mange lokalaviser har særlig behov for digital kompetanseheving. Institutt for Journalistikk (IJ) er det sentrale virkemidlet for kompetanseheving i bransjen, og MBL støtter IJs forslag om å ta inn kompetanse som et satsingsområde framover.
5. **Distribusjonsstøtten** til aviser i Finnmark: Dette kuttet vil svekke avisene i Finnmark i en krevende tid med store kostnadsøkninger og digital omstilling, og posten må tilbakeføres.

Virkemidlene må sees i sammenheng

Mediepolitikken, og andre virkemidler som momsfritak, distribusjonsanbud og bredbåndspolitikken, må støtte opp under innovasjon og utviklingsmuligheter for å sikre mediemangfoldet. I tillegg til det som norske myndigheter styrer er reguleringer på europeisk nivå blitt stadig viktigere. Det gjelder for eksempel Digital Services Act og Digital Markets Act. Det er viktig at disse implementeres raskt i norsk lovgivning.